

Programmaties (buitengewoon) basisonderwijs – schooljaar 2025-2026

*Advies over de programmatieaanvragen voor het
buitengewoon basisonderwijs en voor de oprichting van een
taalafdeling Nederlands-Vlaamse Gebarentaal vanaf het
schooljaar 2025-2026*

Vlaamse Onderwijsraad

Simon Bolivarlaan 17

BE-1000 Brussel

T +32 2 219 42 99

www.vlaamseonderwijsraad.be

info@vlor.be

Advies op vraag van Zuhail Demir, Vlaams minister van Onderwijs, Justitie en Werk op 10 december 2024

Uitgebracht door de Raad Basisonderwijs op 15 januari 2025 met eenparigheid van stemmen.

Vorbereiding: Technische werkgroep programmaties BO op 13 december 2024 onder voorzitterschap van Eric d'Hooghe

Dossierbeheerder: Eric d'Hooghe

Inhoud

1	Situering	3
2	Criteria	3
2.1	Criteria programmatieaanvragen voor het buitengewoon basisonderwijs	3
2.1.1	Administratieve criteria	3
2.1.2	Omgevingsanalyse	4
2.1.3	Expertise en professionalisering	4
2.1.4	Infrastructuur en materiële voorzieningen	5
2.2	Criteria programmatieaanvragen voor de oprichting van een taalafdeling Nederlands-Vlaamse Gebarentaal	5
2.2.1	Een omgevingsanalyse	5
2.2.2	Expertise en professionalisering	5
2.2.3	Infrastructuur en materiële voorzieningen	5
3	Advies	6
3.1	Algemene opmerkingen	6
3.1.1	Programmatieprocedure type 5 verduidelijken.....	6
3.1.2	Een oproep voor een tijdige communicatie naar scholen	6
3.1.3	Oprichting van een taalafdeling Nederlands-Vlaamse Gebarentaal: stap in de goede richting	6
Bronnen		8

1 Situering

Het artikel 111 van het decreet basisonderwijs bepaalt dat de Vlaamse Onderwijsraad (Vlor) advies uitbrengt over de oprichting van een nieuw type in het buitengewoon basisonderwijs (art 111) en de oprichting van een taalafdeling Nederlands-Vlaamse Gebarentaal (art 112bis).¹

De Vlor ontving op 10 december 2024 van AGODI een adviesvraag over de programmatieaanvragen voor het buitengewoon basisonderwijs en voor de oprichting van een taalafdeling Nederlands-Vlaamse Gebarentaal vanaf het schooljaar 2025-2026.

In totaal zijn er:

- vier programmatieaanvragen voor de oprichting van een nieuw type.
- twee programmatieaanvragen voor een nieuwe school. Eén van deze aanvragen heeft betrekking op de oprichting van een type van vrije keuze. Op basis van artikel 101, §5, laatste lid van het decreet basisonderwijs brengt de Vlor geen advies uit over die aanvraag. Dit advies heeft dus betrekking op *één van deze twee aanvragen*.
- drie programmatieaanvragen voor de oprichting van een taalafdeling Nederlands-Vlaamse Gebarentaal.

2 Criteria

2.1 Criteria programmatieaanvragen voor het buitengewoon basisonderwijs

Het besluit van de Vlaamse Regering van 17 juni 1997 betreffende de programmatie-, rationalisatie- en behoudsnormen in het buitengewoon basisonderwijs bepaalt in artikel 9 op basis van welke beoordelingscriteria de programmatieaanvragen voor de oprichting van een nieuw type in het buitengewoon basisonderwijs moeten worden beoordeeld.² Dat geeft uitvoering aan de bepalingen over rationalisatie en programmatie van het buitengewoon basisonderwijs zoals omschreven in het decreet basisonderwijs, zoals gewijzigd.

De Vlor neemt die criteria over, maar groepeerde ze in vier categorieën.

2.1.1 Administratieve criteria

1. 'Werd er onderhandeld met het lokaal onderhandelingscomité en wat is de inhoud van het protocol en is er overleg gepleegd met de schoolraad en wat is het resultaat van het overleg.' (art. 9, 8° van het BVR van 17/06/1997, zoals gewijzigd)
 - Is er een LOC/ABOC?
 - Is er geen LOC/ABOC, verklaring?
 - Is er onderhandeld met het LOC/ABOC?
 - Wat is de inhoud van het protocol?
 - Is er overleg gepleegd met de schoolraad?

¹ Decreet Basisonderwijs, 28 augustus 2023.

² Besluit van de Vlaamse Regering tot uitvoering van het decreet van 21 maart 2014 betreffende maatregelen voor leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften wat betreft programmatieaanvragen en tot wijziging van het besluit van de Vlaamse regering van 17 juni 1997 betreffende de programmatie-, rationalisatie- en behoudsnormen in het buitengewoon basisonderwijs, 24 augustus 2023.

- Wat is het resultaat van het overleg?
2. 'Heeft de oprichting betrekking op het niveau basisonderwijs of op het niveau kleuteronderwijs of lager onderwijs afzonderlijk.' (art. 9, 7° van het BVR van 17/06/1997, zoals gewijzigd)
 - Niveau basisonderwijs?
 - Niveau kleuteronderwijs afzonderlijk?
 - Niveau lager onderwijs afzonderlijk?

2.1.2 Omgevingsanalyse

1. 'Worden in het programmatievoorstel de noodzaak, de doelmatigheid en de leefbaarheid, met inbegrip van een realistische inschatting van het potentiële aantal leerlingen die, naargelang het te programmeren aanbod, voldoen aan de criteria, vermeld in artikel 10 van het decreet basisonderwijs van 25 februari 1997, ; afdoende gemotiveerd in een omgevingsanalyse, waarbij in de mate van het mogelijke ook rekening gehouden wordt met het lokale aanbod.' (art. 9, 1° van het BVR van 17/06/1997, zoals gewijzigd)
 - Worden er elementen aangereikt m.b.t. de noodzaak?
 - Worden er elementen aangereikt m.b.t. de doelmatigheid?
 - Worden er elementen aangereikt m.b.t. de leefbaarheid?
 - Worden er elementen aangereikt om een realistische inschatting te maken van het potentiële aantal leerlingen?
 - Houdt de omgevingsanalyse in de mate van het mogelijke ook rekening met het lokale aanbod?
2. 'Wordt, in relatie tot het reeds bestaande aanbod van het type of programmatieaanvragen van andere scholen voor hetzelfde type buitengewoon onderwijs, een redelijke spreiding beoogd, rekening houdend met de groep, vermeld in artikel 3, 21°, van het decreet basisonderwijs van 25 februari 1997, met de wetenschappelijk te verwachten prevalentie en met het oog op een optimale organisatie van het leerlingenvervoer.' (art. 9, 2° van het BVR van 17/06/1997, zoals gewijzigd)
 - Wordt een redelijke spreiding beoogd, rekening houdend met de groep en het reeds bestaande aanbod?
 - Houdt de aanvraag rekening met de wetenschappelijk te verwachten prevalentie?
 - Houdt de aanvraag rekening met een optimale organisatie van het leerlingenvervoer?
3. Worden de aangepaste en schoolexterne begeleidingsmogelijkheden voor de te programmeren doelgroep in kaart gebracht, en als dat niet het geval is, wordt dat dan afdoende gemotiveerd? (art. 9, 3° van het BVR van 17/06/1997, zoals gewijzigd)
 - Worden de begeleidingsmogelijkheden in kaart gebracht?
 - Indien niet: wordt dat afdoende gemotiveerd?

2.1.3 Expertise en professionalisering

1. Beschikt de school over de nodige expertise voor het bijkomend aanbod waarop de programmatieaanvraag betrekking heeft? (art. 9, 4° van het BVR van 17/06/1997, zoals gewijzigd)
 - Worden er elementen aangereikt m.b.t. de expertise?

2. Zijn er recent inspanningen geleverd om het personeel te professionaliseren voor het nieuwe type of zijn dergelijke inspanningen gepland? (art. 9, 5° van het BVR van 17/06/1997, zoals gewijzigd)

- Levert de aanvrager elementen aan die wijzen op inspanningen om het personeel te professionaliseren?

2.1.4 Infrastructuur en materiële voorzieningen

Heeft de school de vereiste infrastructurele en materiële voorzieningen op het gebied van toegankelijkheid en hulpmiddelen voor het type dat ze wil programmeren? (art. 9, 6° van het BVR van 17/06/1997, zoals gewijzigd)

- Reikt de school elementen aan over de vereiste infrastructurele en materiële voorzieningen op het gebied van toegankelijkheid?
- Reikt de school elementen aan over de hulpmiddelen voor het aanbod dat hij wil programmeren?

2.2 Criteria programmatieaanvragen voor de oprichting van een taalafdeling Nederlands-Vlaamse Gebarentaal

Voor de oprichting van een taalafdeling Nederlands-Vlaamse Gebarentaal vermeldt de omzendbrief “Taalafdeling Nederlands-Vlaamse Gebarentaal in het gewoon onderwijs” van 18 maart 2024 onderstaande drie criteria.³

De Vlaamse Onderwijsraad neemt die drie criteria integraal over.

2.2.1 Een omgevingsanalyse

- Worden er elementen aangereikt met betrekking tot de leefbaarheid?
- Wordt, waar dit voor de betrokken schoolpopulatie relevant is, de link met eventuele aangepaste begeleidingsmogelijkheden, met inbegrip van schoolexterne begeleidingsmogelijkheden, expliciet behandeld?

2.2.2 Expertise en professionalisering

- Worden er elementen aangereikt m.b.t. de expertise?
- Levert de aanvrager elementen aan die wijzen op inspanningen om het personeel te professionaliseren met betrekking tot de taalafdeling Nederlands-Vlaamse Gebarentaal?

2.2.3 Infrastructuur en materiële voorzieningen

- Reikt de school elementen aan over de vereiste infrastructurele en materiële voorzieningen op het gebied van toegankelijkheid?
- Reikt de school elementen aan over de hulpmiddelen nodig voor de taalafdeling Nederlands-Vlaamse Gebarentaal?

³ Deze omzendbrief geldt onder voorbehoud van goedkeuring van het decreet tot wijziging van het decreet basisonderwijs van 25 februari 1997, wat betreft de taalafdeling Nederlands-Vlaamse Gebarentaal door het Vlaams Parlement en onder voorbehoud van definitieve goedkeuring van het Besluit van de Vlaamse Regering, wat betreft de taalafdeling Nederlands-Vlaamse Gebarentaal door de Vlaamse Regering.

3 Advies

3.1 Algemene opmerkingen

3.1.1 Programmatieprocedure type 5 verduidelijken

Het belang van een voldoende (gespreid) aanbod van type 5-afdelingen blijkt ook uit het Vlaams Regeerakkoord 2024-2029. Daarin lezen we het volgende: *“We garanderen het leerrecht voor alle jongeren, desgevallend via trajecten op maat. We evalueren het onderwijs in de gemeenschapsinstellingen en bekijken de verdere uitrol van de systematiek. We voorzien tijdelijk onderwijs aan huis (TOAH) voor leerlingen in een veilig verblijf. We voorzien in elke provincie een basis- en een secundaire school voor type 5.”*⁴

Een school voor type 5 kan slechts worden geprogrammeerd in een door de regering aangeduide medische instelling. Omdat de oprichting van een nieuwe school met type 5 een nieuw type impliceert, dient de programmatieprocedure gevolgd te worden.

De omzendbrief vermeldt: *“Voor een bijkomende vestigingsplaats in type 5, die geen aparte normen heeft, is een beslissing van de Vlaamse regering vereist.”* Aanvragen voor de oprichting van bijkomende vestigingsplaatsen bij een bestaande type 5-school worden dan weer niet voor advies voorgelegd aan de Vlor en de onderwijsinspectie. Hoewel voor deze situatie ook een beslissing van de Vlaamse Regering vereist is, gaat het niet om een “nieuw type” en geldt de programmatieprocedure dus niet.

Zowel het decreet basisonderwijs als de omzendbrief zijn daar niet duidelijk over. De Vlor vraagt om hier klaarheid te scheppen met een duidelijke formulering van de aanvraagprocedure voor type 5 en het proces dat daarop volgt naar een beslissing van de Vlaamse Regering.

3.1.2 Een oproep voor een tijdige communicatie naar scholen

De Vlaamse Onderwijsraad brengt dit advies over de programmatieaanvragen ruim binnen de adviestermin uit, namelijk op 15 januari. De raad dringt bij de minister aan om scholen tijdig op de hoogte te brengen van de uiteindelijke beslissing over hun programmatie-aanvraag, zodat ze voldoende tijd hebben om die programmatie voor het nieuwe schooljaar te organiseren, ook in samenwerking met andere betrokken actoren.

Scholen moeten ook tijdig kunnen communiceren naar ouders en betrokken actoren. Op het moment dat ouders hun kind willen inschrijven voor volgend schooljaar is adequate informatie nodig over het onderwijsaanbod. Daarnaast moeten de betrokken scholen hun volledig aanbod ook tijdig op het regionale aanmeldingspunt kunnen plaatsen. Die aanmeldingsprocedure start al vaak eind januari voor kinderen met voorrang en midden februari voor de andere aanmeldingen.

3.1.3 Oprichting van een taalafdeling Nederlands-Vlaamse Gebarentaal: stap in de goede richting

Vanaf 1 september 2025 kunnen basisscholen een taalafdeling Nederlands-Vlaamse Gebarentaal (VGT) oprichten. Het gaat dan om een aparte structuur in het (gewoon) basisonderwijs. In deze ‘tweetalige’ afdeling kunnen kinderen terecht die doof of slechthorend zijn, maar ook horende kinderen, o.a. met een doof familielid, die vrijwillig gebarentaal willen leren.

⁴ Vlaamse Regering. (2024) [Samen werken aan een warm en welvarend Vlaanderen. Vlaams Regeerakkoord 2024-2029.](#)

Leerlingen in de taalafdeling Nederlands-VGT leren in het Nederlands en in de Vlaamse Gebarentaal. Ze krijgen er ook lessen over dovencultuur. Scholen die een 'tweetalige' afdeling inrichten, hebben daarnaast ook een 'eentalige' afdeling die het gewone aanbod van het basisonderwijs volgt. Zo krijgt Nederlands-VGT een volwaardige plaats binnen het gewoon basisonderwijs. Omdat het om een volwaardig aanbod basisonderwijs gaat, kunnen die leerlingen op het einde van de basisschool hun getuigschrift basisonderwijs behalen

Voor volgend schooljaar dienden drie 'gewone' basisscholen een programmatie-aanvraag in voor een taalafdeling Nederlands-Vlaamse Gebarentaal. In elk van die aanvragen is er aandacht voor een beweging naar inclusie en het hanteren van 'Universal Design for Learning' (UDL).

De Vlaamse Onderwijsraad moedigt zulke aanvragen, mits een goede motivering, zeker aan. Deze scholen stellen de leerling centraal, samen met het recht op leren in een inclusieve context.

De Vlor hanteert bij de beoordeling van de aanvragen het geheel van de criteria uit de regelgeving zoals hierboven aangegeven (zie 2). Alle aanvragen die de Vlor volgens een of meer van bovenstaande criteria zonder meer gunstig adviseert, worden niet verder gemotiveerd. De adviezen die extra duiding vragen, komen in deel 3.2 aan bod. Deel 3.2 wordt niet gepubliceerd op de website van de Vlor.

Katrien Persoons
secretaris Raad Basisonderwijs

Anne Verhoeven
voorzitter Raad Basisonderwijs

Bronnen

[Besluit van de Vlaamse Regering tot uitvoering van het decreet van 21 maart 2014 betreffende maatregelen voor leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften wat betreft programmatieaanvragen en tot wijziging van het besluit van de Vlaamse regering van 17 juni 1997 betreffende de programmatie-, rationalisatie- en behoudsnormen in het buitengewoon basisonderwijs](#), 24 augustus 2023.

[Omzendbrief Taalafdeling Nederlands-Vlaamse Gebarentaal in het gewoon onderwijs](#), 18 maart 2024.

[Decreet Basisonderwijs van 25 februari 1997](#), laatste wijziging op 12 september 2024.

Vlaamse Regering. (2024) [Samen werken aan een warm en welvarend Vlaanderen. Vlaams Regeerakkoord 2024-2029](#). 30 september 2024.